

Одговор на питање дато у наслову текста лежи у прецизном одређењу начина формирања актуелне владе Србије, тј. интереса који су довели до њеног стварања, затим позиција између партнера у владајућој коалицији и њиховог односа према свом бирачком телу, али и од општедруштвених околности и ширих економских и спољнополитичких утицаја у предстојећем периоду.

Садашња интересна коалиција домаћих еврореформиста, социјалиста и мањина формирана је, како се у јавности сликовито говори, „под утицајем двојице амбасадора и тројице тајкуна“. Они упућенији владу Цветковић-Дачић називају и Мантеровом владом, и то не толико због кључног доприноса амбасадора САД у Србији у „придобивању“ тајкуна, социјалиста и њихових сателита да се придруже овдашњој евроунионистичкој коалицији окупљеној око Бориса Тадића и његове ДС, већ због тога што су и односи снага унутар тако успостављене владајуће коалиције, али и прави циљеви њеног формирања, такви да пре свега треба да задовоље стратешке интересе САД у региону. Не ради се, дакле, и поред евроентузијастичке и „социјално одговорне“ реторике, о проевропској, већ пре свега о проамеричкој влади, додуше не у целини, већ у њеном значајном делу.

„Проблем“ који из овога произлази је следећи. Стратешки интереси које САД теже да остваре у региону у највећој мери су супротстављени и националним интересима Србије (онима за које се реторички залаже и актуелна влада), а у знатној мери и самој „европској перспективи“ Србије. Док се „евроинтеграције“ више тактички користе као „шаргарепа“ на дугом и неизвесном штапу, прави циљеви политике западне суперсиле су пре свега суштинско заокруживање независности Косова уз помоћ мисије Еулкса и спречавање било каквих озбиљнијих активности Србије да се томе супростави; блокирање енергетског, економског и политичког „уласка“ Русије на простор Србије; декомпозиција државног јединства под образложењима регионализације, децентрализације и јачања аутономије; потпуно овладавање овдашњим безбедносним сектором и интеграција у НАТО пакт „на мала врата“. У економској сфери, ради се о убрзаном завршетку приватизације, онакве какву по својим учинцима грађани Србије познају већ осам година. Реализацијом ових интереса Србија би изгубила перспективу моста између ЕУ и Русије, претворила би се у територијално-државно и економски обогаћеног „парију“ који би могао да деценијама тавори у предворју чекања сањане европске будућности и нада се милостињи од оних од којих, када остваре своје главне интересе, не треба очекивати изненадне изливе милосрђа.

Односи снага унутар владајуће коалиције не пружају озбиљније изгледе у правцу дужег трајања владе. Ради се о типичној „вештачкој коалицији“ међусобно вредносно и интересно удаљених странака, окупљеној да послужи испуњењу различитих интереса са стране уз „одобрење“ да подели економско-политички „колач“ власти. Овај „колач“ је не само веома мали да задовољи њихове апетите, већ је „постоље“ власти на коју су се те и такве странке попеле у датој ситуацији (паралисана привреда, буџетски мањак, нефункционалност државних органа, доспелост кредитних дуговања, социјално незадовољство, косовска криза....) трошно и испуцало са разних страна. Уверења да ће интереси везани за међустраничку поделу плена које прати извршну власт по вертикали бити довољан „лепак“ да пружи трајније одржавање власти нису у великој мери

основана. Једноставно, тешка привредна криза која узима маха (а која коинцидира са глобалном економском и монетарном кризом која може ускоро да ескалира) и, упркос надањима, немогућност доласка озбиљнијих инвестиција које би омогућиле „премошћавање“ наредног периода, ставља актуелну владу пред тешко решиву ситуацију. Уместо да се капитализују већ уговорени инвестициони пројекти и њима донекле и до даљнег напуни испражњена државна каса, присуствујемо њиховом поништавању (пре свега под утицајем страних интереса), док уместо дотока страног капитала отпочиње његово постепено извлачење из Србије (прво из банкарског сектора) о чему се од стране оних који о томе имају сазнања ћути и гура глава у песак.

Претерана, често потпуно фантастична обећања дата у предизборној кампањи, слепо веровање у издашност европских фондова и крупних инвестиција уз помоћ којих су придобијени гласови опортунистичког, запосленог дела бирачког тела које је желело да задржи колико-толико удобан а на дужи рок неодрживи статус quo, лако могу да се претворе у „бумеранг“ и обију се о главу владајућој коалицији. Сасвим је очигледно да, сем маневрисања постојећим издвојеним средствима и њиховим медијским рекламирањем за израз „социјалне одговорности“, ни од прокламоване социјалне политике неће бити ништа. Обећане пак нове, крупне инвестиције, којима су у финишу кампање замазиване очи грађана, попут „сигурног“ доласка Фијата у Крагујевац, заправо су крајње неизвесне. Спречавање озбиљнијих руских инвестиција у српску привреду, које повлаче и изостанак укидања царинских стопа од стране Русије за увоз српских индустријских производа попут аутоделова, потпуно дестимулишу логику било каквог улагања у домаћу Заставу.

Идеолошко-маркетиншка димензија деловања већине владајућих странака у смислу њеног утицаја на гласаче, такође је великим делом потрошена. Потенциране црно-беле поларизације по рецепту из деведесетих година су, формирањем актуелне власти (или њеним посредним подржавањем) и нарочито крајње опортуним и очигледно неискреним позивима на „помирење“, на крају довеле до тога да снага експлоатисаних стереотипа и емоција почне да бледи и нестаје, а са њима и снага подршке странкама које су данас на власти. Практичним уласком ЛДП у градску власт у Београду, чак је и ова странка са креираним имиџом „принципијелности“ крајње евроентузијастичког грађанизма показала свој опортунизам и „системску приврженост“ да одради све што је потребно да би се остварили стратешки интереси њених креатора и финансијера.

О позицији СПС и њеној будућности није потребно пуно говорити. СПС је, уласком у владу и „намирењем“ сопственог партијског врха, практично извршио политичко самобиство у очима највећег дела свог тврдог бирачког тела које никава реторика и позивање на остварење програмских начела и обећања из кампање ни у каквим околностима не може да промени. Лукавство и искуство Дачића и екипе показало се као мач са две оштрице. Преузимајући досадашњу улогу Коштуничине странке као „кишобрана“ неких од кључних владиних ресора у новонасталом односу снага, СПС се нашао окружен у „пријатељском загрљају“ странака где не само да неће моћи да се одржи и оствари нешто од својих обећања које је дао на свим странама, већ ће или бити приморан да се претвори у статисти који ће гледати како се реализује све супротно од онога за шта се ова странка програмски залаже, или ће чак морати да се потпуно

претвори у „стуб режима“ и дели његову невеселу судбину. Јер, у случају покушаја изласка Дачића из „пријатељског загрљаја“ коалиционих партнера, ту су скупштински „сигурни гласови“ ЛДП-а да се побрину да влада још неко време потраје и испуни очекивања оних који су јој помогли да се оформи.

Ни појединачно највећа странка владајуће коалиције, Демократска странка, није у захвалној позицији. Заједно са СПС-ом, ДС вербално покушава да артикулише политику која се залаже за елементарно очување националног интереса, и то у постојећој констелацији у којој је њихов изборни лајтмотив истовременог залагања „и за Косово и за ЕУ“ очигледно неостварив. Њој за вратом стоје Г17, ЛСВ и мањинске странке (а са стране и ЛДП) које не само да утичу да се оно „Косово“ из поменутог слогана све мање, тише и неуверљивије чује, него и врше притисак у правцу окретања леђа заједничкој спољнополитичкој активности по питању косовске кризе и привредној сарадњи са Руском Федерацијом на коју се Тадић обавезао, а уз помоћ које је добио претходне председничке изборе и остварио успех на парламентарним изборима.

Владајућа коалиција има и мноштво других порозних места које се још увек јасно не примећују. Тренутно потиснута нетрпељивост између појединих странака, пре свега, оних мањих и мањинских (нпр. Љајићеве и Угљанинове странке), али и између ДС и Г17 плус (унутар и између којих се врши раслојавање на „европскије“ и „америчкије“ фракције), затим уцењивачки капацитети (нпр. мађарске коалиције, војвођанских аутономаша) који се неће моћи обуздати економским, већ пре свега уступцима у правцу „опасних“ политичких захтева (регионализација северног дела Бачке по етничком приципу, започети процес за давање полудржавних атрибута покрајини, стварање нових покрајина) већ сада представљају генератор нових политичких криза, и попуштање њима неће моћи да стабилизује власт, већ ће, напротив, само повећавати њену нестабилност.

Неминовна концентрација догађаја унутрашњег и спољнополитичког карактера што ће се од септембра свалити на владу (која практично још ништа није почела озбиљније да ради) додатно ће оптеретити њен рад и повећати унутрашње пукотине. Крупне промене међународних односа након сукоба на Кавказу, могуће отварање нових жаришта на Блиском Истоку и знатни економски ломови глобалних размера који се увелико очекују, засигурно ће се одразити и на Балкан. У преплитању са тешком домаћом привредном ситуацијом, косовском кризом која улази у нову фазу са размештањем мисије Еулекса, блокираним парламентом око питања вођења државне политике (пре свега у односу на Косово) и ратификације неколико кључних међудржавних споразума, веома вероватно представљају терет који влада неће бити у стању да изнесе. У немогућности да оствари своје прокламоване циљеве, а приморана да се повинује околностима и утицајима великих сила који се све драстичније међусобно размимолилазе, влада ће се наћи притиснута између њих, где ће задовољавање једних аутоматски повлачити оштрију реакцију других.

То ће за последицу имати несугласице унутар саме владе. Због свих поменутих слабости, влада ће покушавати да се одржи пре свега појачаним утицајем на медије и прологнирањем већ датих обећања докле год то буде могуће. Истовремено, ма колико

опасност од урушавања владе пре леже у њој самој, али и системским слабостима и интеракцији поменутих супротстављених утицаја, за очекивати је да ће се владајућа коалиција „превентивно“ позабавити покушајима даљег слабљења и дељења опозиционих странака, услед страха да би оне могле да капитализују исходе нових околности, ојачају и на крају оборе владу.

Садашња опозиција и њене снаге представљају посебно питање у предстојећем периоду. Сама по себи, без значајнијег приступа медијима, са постојећим кадровима и инфраструктуром, унутрашњом и међусобном неслогом и недовољном координацијом, опозиција засигурно није у стању да у кратком року обори владу, али може да јој итекако загорча живот, нарочито перманентним супротстављањем у скупштини. Да је опозиција медијски и финансијски јача и да има тврдо залеђе код неке од великих сила, трајање актуелне владе мерило би се у недељама. Овако, изгледа да ће се њен век пре мерити у месецима, осим ако не наступе изненадни нови догађаји које ће проузорковати драстичан пораст незадовољства међу грађанима, нарочито међу онима који раде у државним установама и њеним службама. А те нове, изненадне околности извиру колико из економских, толико и из „старих“ проблема, истих оних који су довели до пада претходне владе – косовског питања и са њим у вези односа према евроинтеграцијама, и, можда још више од тога, стратешког питања везаног за гасни споразум и изградњу Јужног тока као кључног места око које се леме интереси великих сила на Балкану.